

POKOMÁNDY ZSUZSA | A SZENT CSALÁD | IKON
2018-BAN RÓMÁBAN, A "100 JÁSZOL" NEMZETKÖZI PÁLYÁZATON
MAGYARORSZÁGOT KÉPVISELTÉ

A FOLTVARRÁS VARÁZSA

A Pokomándy Zsuzsanna patchwork alkotásaiból rendezett kiállítást, – a díszítőművészet gyöngyszemeit újragondoló textil kézműves remekeit – a Bessenyei Ferenc Művelődési Központban láthatták az érdeklődők, melyet Hézső Ferenc Munkácsy-díjas festőművész nyitott meg.

Emlékezet szerint az első foltvarrott terítőket Buddha készítette, a neki vallási áldozatul szánt selyemdarabokból, melyeket templomi imaszőnyegeknél használtak. A kutatásoknak köszönhetően tudjuk, hogy a korai időkben a foltvarrás az ókori görögöknél is ismeretes volt. Napjaink foltvarró hagyománya azonban Angliába vezethető vissza, ahonnan a kivándorlók az 1700-1800-as években Amerikába vitték ezt a technikát, ami a szegény ember leleményességéből művészetté nőtte ki magát. A foltmozaik készítése önálló gondolkodásra ösztönző alkotói tevékenység, mely ismét fénykorát éli.

A színek kavalkádja, a technikai megoldások gazdagsága, a kelme matériája: az egyszerű lenvászonról a selyem és brokát lenyűgöző finomságáig, a határtalan fantázia és precizitással, türelemmel készített munkák mind egyszeri és megismételhetetlen alkotások, melyek magukon viselik alkotóik attitűdjeit.

Nagy utat tett meg a foltvarrás technológiája, míg mi, magyarok is szívünkbe zártuk, noha székelő őseink viseletüket, lakó környezetüket elöszerezettel díszítették ily módon.

A patchwork technika rajongó tábora egyre szélesebb, az alkotótevékenység öröme túl egyéni elmélyülést, ugyanakkor közösségi összetartozást is jelent.

Nagy lendületet adott a hazai patchworknek a Dolányi Anna textilművész által alapított Magyar Foltvarró Céh. Több alkalommal ellátogatott Hódmezővásárhelyre is a helyi alkotók munkáiból rendezett kiállításokra, ahol tanácsaival látta el őket.

Hódmezővásárhelyen 1989-ben Feketéné Loványi Erzsébet iparművész, textiltervező vezetésével indult el a Petőfi Sándor Művelődési Központban egy foltvarró tanfolyam, amit több mint húsz ember el is végzett. Ezt követően klubként működtek tovább. Pokomándy Zsuzsanna is itt került kapcsolatba a foltvarrással, aki 2000-tól a Margaréta Foltvarrók vezetője.

Gyermekkorától szinte mindenféle kézműves tevékenység érdekelt. Anyai nagymamája varrt, necchálót kötött, kertészkedett, nagypapja ács volt, gazdálkodott, mindent megjavított a ház körül. Apai nagymamája gyönyörűen hímzett, varrt, nagynénje szépen szőtt, és a perzsaszőnyeg készítésében jeleskedett. Édesanyja mestere volt a necc befűzésének, a perzsaszőnyeg készítésének, aki neccbefűzéssel egészítette ki a család jövedelmét. Terítő, függönyök dicsérik keze nyomát. E milliók köszönhetően Zsuzsa is megtanult perzsaszőnyeget csomózni, hímezni, neccet befűzni, kézzel, majd géppel varrni, de még fát is faragni.

Több mint száz textil munkát, köztük: ágytakarókat, párnákat, táskákat, terítőket, faliképeket, textil ikont, tükröt, függönyt és ajándéktárgyat készített.

Változatos technikával dolgozik. Kísérletező alkat, melyet kreativitása és szakmai jártassága egyedire emel. Elmondása szerint szereti a sablonok egyedi alkalmazását, a különféle díszítőelemekkel való kombinálását; hímzéseket, szabad gépi tűzések variációit. A tradicionális munkák a kedvencei, melyekben visszatérnek a népi hagyományok motívumkincsei, a materiát tekintve pedig a képfestő anyag alkalmazása. Szín- és anyagválasztásában, technológiai megoldásaiban mindig a harmóniára törekszik. Ezek által lehetővé válik számára – a kísérletezésen túl – a foltvarrás klasszikus formavilágának megújítása napjaink modernitás iránti igényei szerint. Üveget és ikont is fest, illetve tűzzománc tárgyakat készít, melyek textil táskáinak szerves részét képezik, létrehozva egy teljesen új formavilágot.

Munkáinak többsége zsúrizett, iparművészeti zsűri számmal is elismert. Tagja a 30 éves *Magyar Csipkekészítők Egyesületének*, a *Magyar Foltvarró Céhnek*, melynek országos pályázatain és szakmai napjain rendszeresen részt vesz, emellett külföldi kiállításokon is sikerrel megjelenik, mint legutóbb Veronában, melynek jövő évi *Kincseink* pályázatára a necc-csipkét is beépíti munkájába. 2014-ben *Kaleidoszkóp* kategóriában 2. helyezést, majd 2018-ban *Tradicionális* kategóriában 1. helyezést ért el, ugyanakkor a pályázat nagydíját is ő kapta meg. 2011 óta vesz részt a Magyar Kézművességért Alapítvány országos pályázatain, ahol hat alkalommal, míg az Alkotó Pedagógusok Régiós pályázatán ötször díjazták alkotásait.

Pokomándy Zsuzsanna a textiltechnikáját tökéletesítve, családi örökségének csiszolásával jutott el a művészi kifejezés szintjére, aki az elmúlt 30 évben kiemelten a necc-csipke készítésével és tanításával foglalkozott, mely a Vásárhelyi Értéktárban a népművészet egyik ágaként is elismert lett.

Benák Katalin

Patchwork galéria az eLátóhatár 2020/1. számában.

TRADÍCIÓ ÉS MODERNITÁS

A Kállai Ernő művészettörténeti és műkritikusi ösztöndíjas Képiró Ágnes művészettörténész jelenleg az ELTE-BTK-n doktori tanulmányait végzi. Kiadványszerkesztői és publikációs tevékenysége főként a Tornyai János Múzeum kötetében, folyóiratokban, tanulmánykötetekben követhető nyomon. Önálló kötete: *Történelmi sorsfordulók egy alkotó értelmiségi életpályája tükrében.* (Belvedere Meridionale Kiadó, 2020.)

► Művészettörténészként hogyan látja Hódmezővásárhelyt?

Nemcsak művészettörténészként, hanem „messziről jött emberként” is van szerencsém látni Hódmezővásárhelyt, melyen végzős szegedi egyetemistaként utaztam át először, s annyira megragadott a város kisugárzása, hogy azt éreztem, itt szeretnék dolgozni. 2018 szeptemberében kerültem a múzeumba művészettörténészként, azóta látok bele mélyebben a helyi művészeti és kulturális életbe. A város művészeti tradíciói, az alföldi realizmus hagyományai, valamint a hazai kortárs művészet tág keresztmetszetének a Vásárhelyi Őszi Tárlatokon évről évre történő reprezentálása komoly rangot ad a városnak nemcsak regionálisan, hanem a hazai művészeti szcéna egészében is. Nagyon fontos a befogadóközönség is: a városnak egy komoly, polgári hagyományokat őrző és tisztelő, kultúraszertető közönsége van, mely országosan is unikálisnak számít.

► A művészeti élet terén milyen kihívásokat lát benne?

Hódmezővásárhelyen egyszerre fontos a tradíciók őrzése és a kortárs szellem, a művészeti frissesség jelenléte. E két jelenségnek minden korban egyaránt érvényesülnie kell, emellett nem szabad megfélemlíteni a helyi művészközösségekről sem, akiknek egymással és a kultúraszertető közönséggel való találkozásait kiállítások, publikációk, szakmai találkozók formájában támogatni esszenciális jelentőségű feladat. Napjainkban talán az egyik legnagyobb kihívás a fiatal tehetségek helyben maradásához, ideköltéséhez való ideális körülmények megteremtése. Bár szerencsésnek mondhatja magát a város, hogy helyben élő fiatal és középgenerációs művészei, valamint idős mesterei között is vannak rangos díjakkal kitüntetett, országos elismertségű alkotók.

► Beszélne az Ön kutatási területéről?

Tágabb értelemben véve az 1945 utáni kultúr-, művészet- és értelmiségtörténet iránt érdeklődöm, ezen belül a könyvkiadás- és a grafikatörténetre fókuszálok. Szűkebben Kass János széleskörű munkásságát kutatom, hiszen ő nemcsak könyvillusztrátorként, hanem az alkalmazott művészetek számos területén maradandót alkotott, miközben kiváló kapcsolatot ápol kora értelmiségi elitjével. Művészetével először Csesztvén találkoztam, ahol *Az ember tragédiájához* készült grafikai azonnal bűvöletbe ejtettek, később egyetemi szakdolgozatomat is a Madách-i fő mű illusztrációsorozataiból írtam, melyben hangsúlyos szerepet kaptak Kass rézkarcai. Ezt követően kezdtem hozzá az életmű feldolgozásához, mely egy ilyen kvalitású, termékeny alkotó esetében több éves kutatási és disszeminációs tevékenységet igényel. A kutatási eredményeimből monográfiát és oeuvre-katalógust szándékozok összeállítani, terveim szerint a művész születésének centenáriuma.

► Van-e kedvenc műalkotása? Miért?

Nincs kifejezetten kedvenc műalkotásom, inkább sok állandó és még több változó kedvencem van. Azt szoktam mondani, hogy a jó műalkotás bizserget, miközben utazik benne a tekintet. Minden jó tárlaton megvan az a négy-öt mű, melyek miatt nehéz szívvel teszem ki a lábamat a kiállítótérből, ezeket megpróbálom minél mélyebben rögzíteni magamban. Nagyon szeretem a jó kuratori koncepcióval, szellősen megrendezett kiállítótérek.

Többnyire grafikákban, festményekben mélyedek el, de a jó plasztikát is tisztellem, lenyűgöz az a mesteri tudás, mely működteti a folyamatot és létrehozza a kész műalkotást.

KÉPIRÓ ÁGNES MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

► Nemcsak műalkotások szemlélése során szeret „utazni”, hanem a mindennapokban is. Mennyire segítik munkáját, látásmódja alakulását az utazásai?

Az a típus vagyok, akinek nem esik nehezére jönni-menni, így az sem terhel meg, ha a heti egy kutatónapomat budapesti forrásörző intézményekben töltöm, majd ezek zárása után szívesen látogatok meg galériákat, műtermeket. Magyarország művészeti-kulturális élete a fővárosra koncentrálódik, így a hazai trendeket, illetve azok változásait is leginkább Budapesten érzékelhetjük. Emellett szívesen töltök kisebb-nagyobb időszakokat külföldön, felszívva a helyszínek lelkületét. Ezek az utakon érzem leginkább, hogy kinyílik a világ, de azt is, micsoda értékek rejteznek idehaza. Ezek a parallel megélt tapasztalatok beépülnek a személyiségembe, ezáltal a mindennapi tevékenységembe is. A legfontosabb hazahozott „úticsomagok” pozitív emberi magatartásokról, valamint annak a humánus attitűdnek a mindenkori jelenlétéről szólnak, mely az emberiség történetének civilizációs bölcsőjében született meg, s mai napig élte bennünk a jót.

Benák Katalin
fotó: Arany-Tóth Attila